

דף כ"ד

עומד על גבי כלים על גבי בהמה, למדנו במשנה, שעומד על גבי כלים,
על גבי רגלי חבירו פסול. על גבי בהמה, על גבי רגלי חבירו פסול.

ואומרת הגמרא שהדבר נלמד כמו ששנה התנא דבי רבי ישמעאל
שהואיל ורצפה מקדשת לעמוד לשרת^{398 399} וכלי שרת מקדשים⁴⁰⁰. וכמו
שלומדים מהכתוב בקבלת הדם ולקח הכהן "וְלָקַח הַכֹּהֵן" שהלקיחה
תהיה בעצמו של כהן, שלא יהיה דבר שחוצץ בינו לבין כלי שרת. כך
לא יהיה דבר חוצץ בינו לבין הרצפה. והמשנה צריכה לשנות את חציצת
כלים ובהמה ורגל חבירו לפי הסדר שנשנו בה. מפני שאם המשנה היתה
אומרת שיש חציצה בכלי, הייתי אומר שאם הכהן עמד על בהמה שהיא
מין בשר אינה חציצה. ואם היה אומר שבהמה שהוא מין בשאינו מינו
היא חציצה, הייתי אומר שכשהכהן עמד על רגלי חבירו בשר אדם הוא
מין במינו ואינו חוצץ.

רגלו על הרצפה ואחת על אבן שנינו בברייתא, שרבי אליעזר אומר שאם
אוכלי רגלו אחת על הכלי ורגלו אחת על הרצפה, או
שרגלו אחת על אבן שמוטלת על הרצפה ואחת על הרצפה. אם כשהכלי
או האבן ינטלו הוא יכול לעמוד על רגלו האחת ולעבוד עבודתו כשירה,
ואם לא פסולה. הסתפק רבי אמי, מה הדין אם אבן נדלדלה לכאן ולכאן,
ועמד עליה?. וכשאינן דעתו לחברה ודאי האבן חוצצת. והספק הוא אם
דעתו לחברה. האם כיון שדעתו לחברה כמה שהיא מחוברת לרצפה. או
שכיון שהאבן אינה מחוברת פסול.

398 רש"י פירש שדוד קידשה ואע"ג ששלמה בנה את הבית דוד קידשה. ומה שפירש שקידשה בשתי תודות
ובשיר אינו כן שהעזרה אינה מתקדשת בשתי תודות אלא בשירי מנחה. תוס'.

399 והאיל ורצפה מקדשת שמקדשת את האדם לעבוד עבודה שם, שאינו יכול לעבוד במקום אחר. וכלי שרת
פירוש בגדי כהונה שמקדשים את האדם לעבוד עבודה. מה כלי שרת לא יהא דבר חוצץ בינו לבין כלי שרת שכ'
על בשרו" ובגדי כהונה נקראים כלי שרת. ורש"י פירש בכלי שרת ממש שלא יהא דבר חוצץ בין כהן לכלי שרת
בקבלת הדם "ולקח הכהן" שתהא לקיחה בעצמו של כהן. ואם תאמר שכאן היא חציצה ולעיל הק' ותיפוק לי משום
חציצה. וההוא דכריך ידיה בשירא (ומכאן שלקיחה ע"י ד"א לא שמה לקיחה. ובפ' לולב הגזול רבא א' שלקיחה
ע"י דבר אחר שמה לקיחה. ויש לומר ששם לא מדובר כשכרך ידיו בסודר ונוטל לולב שבדאי אינו לקיחה. אלא
שכרך את הלולב בסודר ונוטלו. וקצת קשה מיומא (דף נח.) הניח מזרק בתוך מזרק מהו. [וע"ע תוס' פסחים נז.
ד"ה דכריך ותוס' יומא נח. ד"ה מין ותוס' סוכה לו. ד"ה כי היכי]. תוס'.

400 "וימשחם ויקדש אותם". רש"י.

רבה זוטי' אמר שרבי אמי הסתפק אם האבן
נעקרה לגמרי, ועמד במקומה ועבד? האם

דוד המלך קידש⁴⁰¹ את הרצפה העליונה של העזרה, או שהוא קידש את
מקום המקדש והעזרה עד קרקע התהום. ושואלת הגמרא מדוע הספק
לא היה בכל העזרה שנטלה הרצפה שלה. ואומרת הגמרא שאין ספק
שדוד המלך קידש את מקום המקדש והעזרה עד קרקע התהום. והספק
היה אם כשכהן עומד בגומה היא דרך שירות או שאינה דרך שירות
שירות בכך. ונשארה הגמרא בתיקו.

למדנו במשנה, קיבל בשמאל פסול, ורבי שמעון
מכשיר. שנינו בברייתא, נאמר: "וְלָקַח הַכֹּהֵן

מִדָּם הַחֲטָאת בְּאַצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קֶרְנֵת מִזְבַּח הָעֹלָה" הטיל הכתוב
אצבע בין קבלה לזריקה, לדרוש אותו לפניו ולאחריו, שהקבלה
והזריקה לא יהיו אלא בימין. ממה שכתוב "וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּם הַחֲטָאת
בְּאַצְבָּעוֹ" וכל מקום שנאמר אצבע אינו אלא ימין, לומדים שקבלת
הדם תהיה ביד ימין. וממה שכתוב "בְּאַצְבָּעוֹ וְנָתַן" לומדים שנתנית
הדם על המזבח תהיה ביד ימין. ורבי שמעון אומר האם בקבלה נאמרה
יד⁴⁰²?, אני מודה שלומדים ממה שהכתוב סמך את "בְּאַצְבָּעוֹ" ל"וְנָתַן"
שזריקת הדם צריכה להעשות בימין. אבל בקבלת הדם לא נאמר יד
בקבלה, ואם קיבל בשמאל כשר.

רב יהודה א' שר"ש אינו דורש גז"ש שואלת הגמרא, אם רבי שמעון דורש
במציצה גזירה שוה ממצורע שכתוב בו

"בְּהֶן יָדוֹ הַיְמָנִית" שבכל מקום שנאמר יד אינה אלא ימין. אפילו אם
לא נאמרה בקבלה יד הרי נאמר בה "בְּאַצְבָּעוֹ", ומהכתוב במצורע
"וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶת אֶצְבָּעוֹ הַיְמָנִית" לומדים שבכל מקום שנאמר אצבע
אינה אלא ימין!. ואם אינו דורש גזירה שוה, אפילו אם בקבלה נאמרה
יד מנין שקבלה בימין? אמר רב יהודה, רבי שמעון אינו דורש גזירה
שוה ממצורע. ורבי שמעון אומר שכיון שבקבלת הדם לא נאמר יד ימין
בקבלה אם קבל בשמאל כשר. ורבא שאל את רב יהודה שאם כן גם

401 שהיה מקדש אותה בשתי תודות ובשיר של פגעים כמה ששנינו במס' שבועות. רש"י.

402 הגמרא חשבה שאם נאמרה בה יד ר"ש היה אבל באצבע לא לומדים בה ימין. רש"י.

נתינת הדם תהיה כשרה בשמאל! ועוד קשה ממה ששנינו בברייתא,
רבי שמעון אומר כל מקום שנאמר יד ואצבע אינה אלא ימין?

רבא א' וכי נאמרה יד בקבלה
אלא אמר רבא, שרבי שמעון לומד גזירה
שוה ממצורע. ורבי שמעון אומר שאי אפשר
ללמוד שקבלת הדם ביד ימין. מפני שאם בקבלה לא נאמר יד שיכולה
לאחוז את הכלי ולקבל את הדם⁴⁰³, אלא אצבע שאינה יכולה לאחוז בכלי
ולקבל את הדם. ואצבע נאמרה משום הנתינה ולא משום הקבלה, ולכן
אם קיבל בשמאל כשר.

שאל רב סמא בנו של רב אשי לרבינא, הרי
אפשר לעשות אוזן לשפת המזרק ולהחזיק
בה באצבעו ולקבל את הדם? אלא אמר אביי שחכמים ורבי שמעון
חולקים במקרא נדרש לפניו ולאחריו. רבי שמעון סובר שמקרא נדרש
לאחריו ולא לפניו, והכתוב "בְּאֶצְבָּעוֹ" נדרש על מה שכתוב אחריו
"וְנָתַן עַל קֶרְנֵת מִזְבֵּחַ הָעֹלָה" ולא על "וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּם הַחֲטָאת" שכתוב לפניו. וחכמים סוברים שמקרא נדרש לפניו ולאחריו⁴⁰⁴.

ואמר אביי, שדברי רבי שמעון בברייתא מוצאים מדברי אביו ומכלל
דברי חכמים. שנינו בברייתא רבי אלעזר ברבי שמעון אומר שבכל
מקום שנאמר אצבע בקבלה, ולא בנתינה, אם הכהן שינה בקבלה,
קיבל בשמאל פסול, בנתינה כשר. ובכל מקום שנאמר אצבע בנתינה,
אם שינה בנתינה פסול, בקבלה כשר. והיכן נאמר אצבע בנתינה?
בכתוב בפר המילואים: "וְלָקַחְתָּ מִדָּם הַפֶּר וְנָתַתָּה עַל קֶרְנֵת הַמִּזְבֵּחַ
בְּאֶצְבָּעֶךָ". ורבי אלעזר ברבי שמעון סובר שמקרא נדרש לפניו ולא
לפני פניו ואינו דורש את מה שנאמר אצבע "בְּאֶצְבָּעֶךָ" על "וְנָתַתָּה"
ולא על "וְלָקַחְתָּ". ואינו דורש את אצבע לאחריו בחטאת יחיד שכתוב
בה "וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּם הַחֲטָאת בְּאֶצְבָּעוֹ" וְנָתַן עַל קֶרְנֵת מִזְבֵּחַ
הָעֹלָה" וחולק על רבי שמעון אביו שדורש לאחריו ולא לפניו. ועל

403 ואם היה כתוב יד שראויה לאחוז בכלי ולקבל את הדם הוא אפשר לדרוש ימין גם על הקבלה. רש"י.

404 במה שאמוראים נחלקו בפרק השואל (ב"מ דף צה.). במקרא נדרש לפניו ולא לפני פניו והק' מהמשנה
דהשואל א"א לומר שהיא כר"ש שלא דורש את המקרא לפניו. ששם הוא מטעם של וי"ו מוסיף על ענין ראשון
ור"ש מודה כמה שא' בהקומץ רבה (מנחות דף יט.). ובסמוך י"ל שמא רבי אלעזר בר"ש חולק על וי"ו מוסיף או
שלא דורשים וי"ו מוסיף כדי לדרוש את המקרא לפני פניו. תוס'.

חכמים שסוברים שדורשים את אצבע בין לפניו בין לאחריו.

ארבב"ח אר"י כ"מ שנא' אצבע או כהונה אינה אלא ימין
אמר רבה בר בר חנה בשם רבי יוחנן, בכל מקום שנאמר אצבע וכהונה אינה אלא ימין.

והגמרא חשבה שרבי יוחנן אמר שבכל מקום ששניהם, אצבע וכהונה נאמרו הוא בימין. כמו מה שכתוב בזריקת דם החטאת: "וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחֲטָאתָ בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִזְבֵּחַ הָעֹלָה" ולומדים ממצורע שכתוב בו "וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶת אֶצְבָּעוֹ הַיְמָנִית מִן הַשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל כַּפּוֹ הַשְּׂמָאלִי" שאינה אלא ימין. ושואלת הגמרא שבקמיצה שלא כתיב בה אלא כהונה. ושנינו במשנה שאם קמץ בשמאל פסול! אלא אמר רבא שרבי יוחנן אמר שבכל מקום שכתוב או אצבע או כהונה אינו אלא ימין.

אמר לו אביי, הרי בהולכת אברים לכבש בדבר המעכב כפרה
כתוב כהונה, "וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת הַפֶּלֶם הַמִּזְבֵּחַ", ואמר מר זו הולכת אברים לכבש. ושנינו במשנה שהכהן מוליך את הרגל של ימין בשמאלו, ובית עורה לחוץ? עונה הגמרא שבכל מקום שנאמר או אצבע או כהונה אינה אלא בימין בדבר המעכב כפרה, כמו הזאה של מצורע וכמו קמיצה. אבל הולכת אברים שאינה מעכבת את הכפרה⁴⁰⁵ כשרה בשמאל.

לר"ש אצבע א"צ כהונה כהונה
שואלת הגמרא, הרי בקבלה שכתוב בה כהונה, "וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם" ואמר מר זו קבלת הדם. וקבלת הדם היא דבר המעכב בכפרה ושנינו במשנה קבל בשמאל פסול, ורבי שמעון מכשיר? אומרת הגמרא, שלרבי שמעון צריכים שיהיו כתובים שניהם, אצבע וכהונה ובקבלה לא כתוב אצבע. ושואלת הגמרא ממה ששנינו בברייתא רבי שמעון אומר כל מקום שנאמר יד אינו אלא ימין, אצבע אינו אלא ימין! ואומרת הגמרא שלרבי שמעון אם כתוב אצבע לא צריכים שיהיה כתוב כהונה. אבל אם כתוב כהונה צריכים שיהיה כתוב אצבע. ושואלת הגמרא אם כן למה צריכים לכתוב בקבלה "הַכֹּהֲנִים" הרי כתוב בפסוק "בְּנֵי אֶהֱרֹן"? ואומרת הגמרא שהכהנים צריכים לקבל את הדם כשהם בכיהונם,

405 הוא עצמו שלא הוקטרו אימורין כשר. רש"י.

בבגדי כהונה.

ר"ש מכשיר בברייתא קבלה זריקה שואלת הגמרא, שבזריקה לא כתוב אלא כהונה, "וְזָרְקוּ בְּגֵי אֶהְרֶן הַכֹּהֲנִים" ושנינו במשנה שאם זרק בשמאל פסול, ורבי שמעון אינו חולק! ואמר אב"י שרבי שמעון חולק בברייתא ומכשיר בשאר כל הזבחים שזרק את דמם בשמאל⁴⁰⁶. במה ששנינו בברייתא קיבל בשמאל פסול, ורבי שמעון מכשיר. זרק בשמאל פסול, ורבי שמעון מכשיר.

יד יד לקמיצה רגל רגל לחליצה און ושואלת הגמרא ממה שרבא אמר במנחות יד און לרציעה יד לקמיצה, הכתוב בפרשת מצורע עשיר "וְעַל בִּהֶן יָדוֹ הַיְמָנִית" בא לגזירה שוה ללמוד ממנה שקמיצה שכתוב בה "וַיִּקְרַב אֶת הַמִּנְחָה וַיִּמָּלֵא כַּפוֹ מִמֶּנָּה" תהיה בימין. רגל רגל לחליצה, "בִּהֶן רִגְלוֹ הַיְמָנִית" בא ללמד בגזירה שוה שחליצה שכתוב בה "וַחֲלִיצָה נַעֲלוֹ מֵעַל רִגְלוֹ" תהיה ברגל ימין. און און לרציעה, "וַיִּנָּתֶן הַכֹּהֵן עַל תְּנוּךְ אֹזֶן הַמִּטְהַר הַיְמָנִית" בא ללמד שרציעה שכתוב בה "וַרְצַע אֶדְנָיו אֶת אֹזְנוֹ" תהיה באוון ימין. ולמה צריך ללמוד שקמיצה בימין מגזירה שוה, הרי ברציעה כתוב כהונה? עונה הגמרא, שצריכים את שני הכתובים אחד לקומץ, שהכהן צריך לקמץ ביד ימין. ואחד לקידוש קומץ, שהכן שמקדש את הקומץ בכלי שרת צריך לאחוז את הכלי שהוא מקדש בו בידו הימנית.

406 רש"י מפרש שר"ש מכשיר בזריקת שאר קרבנות שלא כתוב בהם אצבע אבל ר"ש מודה בזריקת חטאת שכ' בה באצבעו ונתן שלא תהיה נתינה אלא בימין. הרב ר' יעקב מאורלינש הקשה שאפ' שלא כתוב אלא כהונה מ"מ נלמד את כל הקרבנות מחטאת מהיקש של זאת התורה. ור"ת השיב לו שלא גורסים והרי זריקה אלא והרי מליקה, והיא משנה בפרק חטאת העוף (דף סח). כל הפסולין שמלקו מליקתן פסולה ואין מטמאין בגדים אבית הבליעה מלק בשמאל או בלילה כו', והש"ס הביאה בקוצר שכן דרך הש"ס לקצר כמה משניות, והסופרים טעו וכתבו במקום מליקה זריקה. ועופות לא נלמדים בהיקש של זאת התורה. אבל זריקה בשאר קרבנות פסולה בשמאל מהיקש של זאת התורה. ועוד אומר ר"ת שאפ' לומר שאותו התנא שלומד ימין מחטאת סובר כר"ש שכהונה צריכה אצבע. אבל ר"ש לא סובר כמותו שלומדים ימין בזריקה בשאר קרבנות מחטאת, משום שלא לומדים זריקה מהזאה. תוס'.